

עוקצין

פרק ב'

הגלעינים - כמו גרעינים.

ולא מיצטרפות - עם האכל להשלימו
לכביצה, ד"ד חשיבא ולא שומר.

גלעינה של רוטב, אף על פי יוצאה,
מיצטרפת. של יבשה, אינה מיצטרפת. לפיכך,
חותר של יבשה מיצטרף, ושל רוטב אינו
מיצטרף.

גלעינה של רוטב - גרעין של תמרה לחה,
וראויה למוץ.

אף על פי יוצאה - כלומר: אף על פי שיוצאה
מן האכל, מיצטרפת עם האכל לפי שהיא
נאכלת, שמוצץ אותה מחמת רטיבות.

לפיכך חותם של יבשה - גרגיר של ענבים
ותמרים יש להם חותם, שחותם נקב הפרי,
ובראש החותם עוקץ.

כך פרשו רבותי. וקשה לפירושם - מאי לפיכך?
ובמשניות דווקניות מצאתי "לפיכך חותר של
יבשה".

וכן גורס הרמב"ם. ומפרש טעמא דגרעינה של
רוטב, דהיינו של תמרה לחה, מיצטרפת, לפי
שהיא שומר לפרי, שאם לא הגרעין היה הפרי
נפסד.

ושל יבשה אינה מיצטרפת, דשוב אין הגרעין
שומר לפרי, שפכר פלחה הלחה שבתמרה, ואין
הגרעין שומרה שלא תפסד.

לפיכך חותר של יבשה, והוא הקרום המלופף
ודבוק על הגרעין של תמרה, מיצטרף עם
התמרה כשהיא יבשה, מפני שהקרום הוא
שומר, לא הגרעין.

עוקצין

פרק ב'

א זיתים שכבשו בטרפיהן טהורים, לפי
שלא כבשו אלא למראה.

זיתים שכבשו - בזין או בחומץ או בשאר
משקין.

בטרפיהן - עם העלים שלהם. "עלה זית"
מתרגמין "טרף זיתא".

טהורים - אם נגע שרץ בעלין, טהורים הויתם
והעלים, דלא חשיבי העלים לא יד ולא שומר.

לפי שלא כבשו - בטרפיהן.

אלא למראה - כדי שיהיו נראים יפין יותר
כשהעלים עמהן, דנראים כאילו מתדש נתלשו.

כשות של קישות והנץ שלה, טהורה.

כשות של קישות - כשהקישואים קטנים יש
להן כמין שער קטן, ונקרא כשות.

והנץ שלה - כפי הקישואים יש כמו נץ ארוך
מצט.

טהורים - דלא חשיבי לא יד ולא שומר.

רבי יהודה אומר: כל זמן שהיא לפני התגר,
טמאה.

כל זמן שהיא לפני התגר טמאה - דניחא
ליה לתגר בשער ובגז, שמתוך כך נראים
הקישואים יפים וכאילו מתדש נתלשו, וכיון
שרוצה בקיומן, חשיבי שומר לפרי. אי נמי, לפי
שהקישואים רכים ונד הכל ממשימים בהן
לקנותן, הן מתקלקלים אם לא מפני שאותו
שער שומרן מפל לכלוף וטינוף.

ב כל הגלעינים מיטמאות ומטמאות, ולא
מיצטרפות.

עוקצין פרק ב'

וְשֵׁל רוּטֵב - דְּהֵינּוּ תַמְרָה לַחָה, אֵין הָקְרוּם מִיִּצְטָרֶף, שֶׁהַגְרָעִין הוּא שׁוּמֵר וְלֹא הָקְרוּם. וְנִקְרָא אוֹתוֹ הָקְרוּם חוֹתֵל, לְפִי שֶׁהוּא מְלַפֵּף וְדָבוּק לַגְרָעִין, לְשׁוֹן (יחזקאל ט"ז ד) "וְהַחֲתֵל לֹא חֲתֵלֶת".

גִּלְעִינָה שֶׁמִּקְצָתָה יוֹצֵאָה, שֶׁכִּנְגֵד הָאֵכֶל מִיִּצְטָרֶף. עֵצִים שֵׁישׁ עָלָיו בֶּשֶׁר, שֶׁכִּנְגֵד הָאֵכֶל מִיִּצְטָרֶף.

גִּלְעִינָה שֶׁמִּקְצָתָה יוֹצֵאָה - כְּגוֹן גִּרְעִינָה שֶׁל תַּמְרָה לַחָה שֶׁנֶּאֱכָלָה חֲצִיָּה, וְחֲצִיָּה נִשְׁאָרֶת עִם הַגְרָעִין, מֵה שֶׁכִּנְגֵד הָאֵכֶל חֲשׁוֹב שׁוּמֵר וּמִיִּצְטָרֶף, אֲבָל אֵינֶה לֹא. וְכֵן עֵצִים שֵׁישׁ עָלָיו כְּזֵית בֶּשֶׁר.

הִזָּה עָלָיו מִצַּד אֶחָד – רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: רֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הוּא מְקִיפּוֹ בְטַבְעָתוֹ, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: שֶׁכִּנְגֵד הָאֵכֶל מִיִּצְטָרֶף, כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֲזוֹב וְהַקּוֹרְנִית.

הִזָּה עָלָיו - הִזָּה עַל הָעֵצִים בֶּשֶׁר בְּצַד אֶחָד שֶׁאִינוּ מְקִיֵּף אֶת הָעֵצִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן רֹאִין אִם יֵשׁ בְּבֶשֶׁר שְׁעוֹר שִׁיּוּכָל לְהַקִּיף מִמֶּנּוּ עֲבִיו כְּחוֹט שֶׁל עֶרֶב כְּטַבְעָתוֹ סָבִיב הָעֵצִים, מִצְטָרֶף. וְאֵין הִלָּכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֲזוֹב וְהַקּוֹרְנִית - שְׁגִם אֵלוֹ כֶּף דִּינָם, מֵה שֶׁכִּנְגֵד הָאֵכֶל מִיִּצְטָרֶף, וּמֵה שֶׁאִינוּ כִּנְגֵד הָאֵכֶל אֵין מִיִּצְטָרֶף. וְסִיאָה וְקוֹרְנִית מִין אֲזוֹב הֵם. סִיאָה תִּלְי"ז בְּלַעַז, וְקוֹרְנִית שְׁדִרִי"א בְּלַעַז.

הַרְמוֹן וְהֶאֱבִטִית שְׁנִמּוּק מִקְצָתוֹ, אֵינוּ מִיִּצְטָרֶף.

שְׁנִמּוּק מִקְצָתוֹ אֵין מִיִּצְטָרֶף - דְּמֵה שְׁנִימּוּק אֵינוּ חֲשׁוֹב אֲכָל, כִּינּוֹן שְׁנִתְמַסְמֵם וְאֵינוּ רֹאִין לְאֲכִילָה.

שֶׁלֶם מִכָּאן וּמִכָּאן וְנִמּוּק מִן הָאֲמָצֵעַ, אֵינוּ מִיִּצְטָרֶף.

הַפִּיטָמָה שֶׁל רִמּוֹן מִיִּצְטָרֶף, וְהַנֶּץ שֶׁלּוֹ אֵינוּ מִיִּצְטָרֶף.

הַפִּיטָמָה שֶׁל רִמּוֹן - כְּמִין דֵּד יוֹצֵא בְּרֹאשׁ

עוקצין פרק ב'

הַרְמוֹן, וְהוּא הַנִּקְרָא פִּיטָמָה. וְסָבִיב הַפִּיטָמָה כְּמִין פֶּרֶחַ יָרוֹק שֵׁישׁ בּוֹ חוֹטִים וְדָקִים, וְהֵן קְרוּיִין גִּץ. וְסָבִיבוֹת אוֹתָן הַחוֹטִים כְּעֵין כּוֹס וְרֹאשׁוֹ עָשׂוּי לְתַלְפִּיּוֹת, וְהוּא קְרוּי מִסְרָק, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לוֹ שִׁינִים כְּמִסְרָק.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִף הַמִּסְרָק טָהוֹר.

אִף הַמִּסְרָק טָהוֹר - שְׁאֵם יִחְתֹּךְ מִן הַפֶּרִי, אֵין מִתְגַּלִּים הַגִּלְעִינִים בְּכֶף, הִילָכָף לֹא הָיָה שׁוּמֵר. אֲבָל הַפִּיטָמָה, אִם יִחְתְּכֶנָּה עַד שֶׁרָשָׁה, יִתְגַּלֵּוּ הַגִּרְעִינִים וְיִפְסַד הַפֶּרִי. וְאֵין הִלָּכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

ד **כָּל הַקְּלִיפִין מִיִּטְמָאוֹת וּמִטְמָאוֹת מִיִּצְטָרְפוֹת.**

כָּל הַקְּלִיפִין - כְּגוֹן קְלִיפֵי אֲגוּזִים וּשְׁקָדִים וְרִמּוֹנִים וְקְלִיפֵי בִיצִים, חֲשִׁיבֵי שׁוּמֵר לְאֲכָל, וּמִיִּצְטָרְפִין עִם הָאֵכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לְכַשִּׁיעוֹר לְקַבֵּל טוֹמְאָה. וּמִיָּהוּ קְלִיפָה לַחָה הַעֲלִינָה שֶׁעַל הָאֲגוּזִים בְּשַׁעַת לְקִטְטוֹן אֵינָה מִיִּצְטָרְפֶת, דִּלֹּא חֲשִׁיבָא שׁוּמֵר, שְׁאֵין שׁוּמֵר עַל גִּבֵּי שׁוּמֵר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁלִישָׁה קְלִיפִין בְּבִצָּל:

הַפְּנִימִית – בֵּין שְׁלִימָה בֵּין קְדוּרָה, מִיִּצְטָרְפֶת.

קְדוּרָה - נְקוּבָה, לְשׁוֹן "מְקַדְרִים בְּהָרִים", כְּדַתְנָן בְּעִירוּבִין.

הָאֲמָצֵעִית – שְׁלִימָה מִיִּצְטָרְפֶת, וְקְדוּרָה אֵינָה מִיִּצְטָרְפֶת.

וְקְדוּרָה אֵינָה מִיִּצְטָרְפֶת - לְפִי שֶׁאֵינָה שׁוּמֶרֶת כְּשֶׁחֵיָא נְקוּבָה וְחֲתוּכָה.

וְהַחֲצִינָה – בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, טָהוֹרָה.

וְהַחֲצִינָה - הִיא הַקְּלִיפָה הַדְּקָה הַנוֹפֶלֶת מֵאֲלִיָּה כְּשֶׁמִּשְׁמָשִׁין בְּבִצָּל.

וְאֵין הִלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

ה **הַמִּחְתֵּךְ לְבִשָּׁל, אִף עַל פִּי שְׁלֹא מֵרָק, אֵינוּ חֲבִיבוֹר.**

הַמִּחְתֵּךְ לְבִשָּׁל - כְּגוֹן מִחְתֵּךְ דְּלוּעִים אוֹ בְּצָלִים

עוקצין פרק ב'

או בשר כדי לבשל בקדירה.

שלא מרק - שלא גמר התיכה, כמו "ומרק אחר שחיטה על ידו" במסכת יומא.

אינו חיבור - אף על פי שעדיין התיכות מעורות במקצת.

לכבוש ולשלוך ולהניח על השולחן, חיבור.

לכבוש - שכובשים בין ובחומץ כדי להתקיים.

ולשלוך - שליקה טפי מבישול.

ובהאי נחא ליה בחיבורן, הילכך כל זמן שלא מרק הוי חיבור. אבל לבשל לא הוי חיבור, דיודע הוא שהבישול יפרידם ויחלקם זו מזו.

התחיל לפרק, אכל שהתחיל בו אינו חיבור.

התחיל לפרק - ולהפריד לגמרי אחד מהן, לא אמרין כיון דגלי דעתיה באחד שרוצה להפרידן, כולהו נמי כאילו מופרדים זו מזו ולא הוי חיבור, אלא אכל שפירק בלבד לא הוי חיבור, ומה שלא פירק הוי חיבור.

האגוזים שאמנו והבצלים שחמרו, הרי אלו חיבור.

האגוזים שאמנו - שגידלן וחיברן זו בזו, לשון (אסתר ב' ז) "ויהי אמן את הדסה".

והבצלים שחמרו - לשון (שמות ח' י) "ויצברו אותם חמרם חמרם". מדרך הרוצים לאצור אגוזים או בצלים, שחותרין אותן וקושרים אותן בחבל או במשיחה, ומחברין אותן זו עם זו, ותולין אותן כדי שיתקיימו.

התחיל לפרק באגוזים ולפקל בבצלים, אינו חיבור.

לפקל - כמו לקלף, ודוגמתו שנינו פרק ד' דמעשרות משנה ו': "הבצלים משיפקל".

האגוזים והשקדים, חיבור עד שירסס.

האגוזים והשקדים - השתא מיירי במפצע האגוזים והשקדים, שהקליפה של אגוזים ושל שקדים חשיבא שומר, ואף על פי שפצען, כל זמן שהיא מחוברת באכל חשיבא שומר.

עד שירסס - לשון (עמוס ו' יא) "והקה הבית הגדול רסיסים". כלומר: עד שתהיה הקליפה

עוקצין פרק ב'

רצועה ופתותה לחלקים דקים.

ביצה מגלגלת, עד שיגוס.

ביצה מגלגלת - צלוייה קצת, עד שהיא מעורבת וראויה לגמעה.

עד שיגוס - הקליפה חשיבא שומר ומיצטרפת, עד שיחתוך ממנו מעט, ואז לא חשיבא יותר שומר, שהביצה שותתת ויורדת דרך אותו שבר וחתך.

ושלוקה, עד שירסס.

ושלוקה - אבל אם נשלקה הביצה, שהיא קשה ועומדת בתוך הקליפה ואפילו שנשברה, לעולם חשיבא הקליפה שומר, עד שתהא מרוצצת.

עצם שיש בו מוח, חיבור עד שירסס.

וכן עצם שיש בו מוח - חשיב העצם שומר למוח, ואף על פי שנשבר העצם, עד שיהיה מרוצץ.

הרמון שפרדו, חיבור עד שיקיש עליו בקנה.

הרמון שפרדו - שחתך הרמון לשנים ועדיין הגרגרים מחוברים בקליפה, הוי קליפה חיבור, עד שיקיש בקנה ויתנענעו הגרגרים שבו.

פיוצא בו: שלל הכובסים והבגד שהוא תפור בכלאים, חיבור עד שיתחיל להתיר.

שלל הכובסים - דרך הכובסים לשלל הבגדים הקטן עם הגדול כדי שלא יאבד, וסופו להפרידן.

והבגד שהוא תפור בכלאים - שתי תתיכות של בגד צמר שתפרן בחוטין של פשתן, דודאי סופו להפרידן זו מזו משום איסור כלאים.

חיבור - לטומאה, ואם נטמא האחד נטמא חברו.

עד שיתחיל להתיר - ואף על פי שלא גמר להתיר, דמעשה מוציא מידי מעשה.

עלי ירקות ירוקים מיצטרפין, ולבנים אינו מיצטרפין.

ירוקים מיצטרפין - דחזו לאכילה.

עוקצין

פרק ב'

ט קישות שנטעה בעצין, והגדילה ויצאה חוץ לעצין, טהורה.

קישות שנטעה בעצין - שאינו נקוב, והושקה שם לקבל טומאה ונטמאת, דכתלושה דמיא.

והגדילה ויצאה חוץ לעצין - ונחשבת כמחובר, לפי שיונקת ושואבת מן הקרקע שחוץ לעצין.

טהורה - שפרחה לה טומאה משיצאה חוץ לעצין.

אמר רבי שמעון: מה טיבה ליטהר? אלא הטמא בטומאתו, והטהור יאכל.

מה טיבה ליטהר - דכשקבלה טומאה היתה כתלושה, הילכך מה שבתוך העצין נשאר בטומאתו, ומה שהוסיף אחרי כן ויצא חוץ לעצין, טהור.

ואין הלכה כרבי שמעון.

י כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת בהן, אינם מכשירים את הזרעים.

כלי גללים - כלים העשויין מגללי הבקר.

שהשרשים יכולין לצאת בהן - אף על פי שאינן נקובים, השרש יוצא מעצמו ונוקב את הגלל ואת האדמה של אותו כלי. ולהכי לא נקט כלי אבנים, לפי שקשים הן, ואין השרש נוקב אותן.

עצין נקוב אינו מכשיר את הזרעים, ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים.

עצין נקוב אינו מכשיר את הזרעים - שבתוכו, דלא מקבלי הקשר משום דחשיבי כמחובר, ואין הזרעים נכשרים לקבל טומאה אלא כשפא עליהן מים לאחר שנתלשו. ואפילו פירות תלושים אין נכשרים במים שבתוכו, לפי שאין המים מכשירין כשהן כמחובר, דבעינן שיהיו המים תלושין, והני מים דמנחי בעצין נקוב, כמנחי בארעא דמו.

ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים - דבין מים שבתוכו ובין זרעים, תרנייהו חשיבי

עוקצין

פרק ב'

ולבנים אין מיצטרפין - דתו לא חזו.

רבי אלעזר בר צדוק אומר: הלבנים מיצטרפים בכרוב מפני שהן אכל, ובחזרים מפני שהן משמרין את האכל.

ובחזרים - בחזרת, אף על גב דלבנים לא חזו לאכילה, מכל מקום הוו שומרי.

ואין הלכה כרבי אלעזר בר צדוק.

יא עלי בצלים ובני בצלים - אם יש בהן ריר, משתערין בכמות שהן. אם יש בהן חלל, ממעך את חללן.

בני בצלים - צמוד האמצעי שהוא כמו לב, וממנו צומחים הבצלים, להווא קרי בני בצלים. אם יש בהן ריר - שהם מלאים לחה, ואין בהן חלל.

משתערין כמו שהן - כשבאים לשער אם יש בהן אכל כביצה, שיעור טומאה, משערין אותן עם הריר, ואין צריך למעך את חללן. ואם יש בהן חלל, ממעך את חללן ואחר כך משער לכביצה.

פת ספוגית משתערת בכמות שהיא. אם יש בה חלל, ממעך את חללה.

ספוגית - עשויה רפה כמין ספוג, ואינה דרוסה ובעוטה.

משתערת כמו שהיא - בלא מיעור.

בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעט, משתערין בכמות שהן.

בשר העגל שנתפח - דרך בשר העגל שהוא נתפח ומתרבה כשהוא מתבשל, ובשר השור הזקן מתמעט.

משתערין בכמות שהן - אם בשר שור מבושל הוא שנתמעט ועמד על פחות מכביצה, אין אומרים כשהיה חי היה בו כביצה או יותר, ויטמא אף על פי שעכשיו אין בו כשיעור.

וכן אם היה בשר עגל שנתפח ונתרבה, ויש בו כדי לטמא, אין אומרים הואיל וכשהיה חי לא היה בו כדי לטמא, אף עכשיו לא יטמא.

כתלוישים.

כמה הוא שיעורו של נקב? פדי שיצא בו שורש קטן.

מלאהו עפר עד שפתו, הרי הוא כטבלא שאין לה לינבז.

מלאהו - לעצין שאינו נקוב עפר עד שפתו, הואיל ורואה את האויר מארבע רוחות הוי כעצין נקוב וחשיבי כמחובר, בין המים ובין הזרעים שבו.

כטבלא שאין לה לינבז - שאין לה שפה מכאן ומכאן אלא פשוטה וחלקה, דמים שבה אינן מכשירין את הזרעים וחשיבי כמחובר, הואיל ורואין את האויר מארבע רוחות.

